

Enspijk, 27 juni 2024

Aan: CDH Waterschap Rivierenland

Onderwerp: artikel 4.5 vragen riooloverstorten waterforum

Geacht college,

Op Waterforum verscheen op 18 juni een artikel van Pieter van den Brand met als titel "*Riooloverstorten opnieuw onder vuur – een honderdtal is mogelijke bedreiging voor KRW-opgave*". Zie bijlage. In het artikel wordt gesteld dat er 13.000 riooloverstorten in Nederland zijn, waarvan een honderdtal een mogelijke bedreiging voor de KWR-opgave is.

Afgelopen december stelde de fractie BBB vragen over RWZI's en regen, waarbij ook vragen over riooloverstorten zijn gesteld.

Uit de beantwoording blijkt dat ons waterschap geen zicht heeft op of en hoeveel water via riooloverstorten wordt geloosd. Volgens het artikel komen knelpunten in de kwaliteit van het oppervlaktewater bij het hoogheemraadschap van Delfland aan het licht bij watersysteemanalyses: er wordt gekeken waar er precies problemen zijn met de oppervlaktewaterkwaliteit en wat de bron van de vervuiling is. Zo kunnen ook riooloverstorten in beeld komen.

In de beantwoording van de vragen van BBB werd verder gesteld dat de impact op de kwaliteit van het oppervlaktewater van eventuele overstorten gering was omdat het via overstorten geloosde water met name schoon hemelwater betreft. Dit geldt misschien voor stedelijk afvalwater, maar – zie het artikel – niet voor overstorten in glastuinbouwgebied, waar hoge concentraties gewasbeschermingsmiddelen en nitraat in het afvalwater zitten.

De AWP Rivierenland heeft naar aanleiding van het artikel op waterforum en uw beantwoording van de vragen van de BBB de volgende vragen ex artikel 4.5 reglement van orde algemeen bestuur aan het college:

- 1) Overstorten op KRW-watervuilen:
  - a. Zijn er in ons beheersgebied overstorten op watergangen met KRW-doelen? Waar zijn deze te vinden?
  - b. Welke maatregelen worden getroffen om deze specifieke overstorten te saneren?
  - c. Bent u het met de AWP eens dat het saneren van deze overstorten een passende maatregel zou kunnen zijn in het kader van het behalen van de KRW-doelen?
- 2) Overstorten glastuinbouw:
  - a. Zijn er in ons beheersgebied overstorten in glastuinbouwgebied (bijv. in de Bommelerwaard)?
- 3) Ondanks dat waterschap Rivierenland geen zicht heeft op welke overstorten hoeveel water lozen, is er misschien – net als bij Delfland – op basis van watersysteemanalyses iets te zeggen over welke riooloverstorten een probleem vormen?

- 4) Is ons waterschap in gesprek met de gemeenten waar deze specifieke overstorten (vraag 1, 2 en 3) zich bevinden? Zou bij deze gemeenten een afkoppelsubsidie dienstig zijn om deze riooloverstorten te verminderen?
- 5) In het artikel wordt gesteld dat door klimaatverandering en heftigere regen riooloverstorten vermoedelijk vaker zullen gaan voorkomen. Hoe kijkt u hier tegenaan en is dit een extra reden om vaart te maken met de sanering van riooloverstorten?

Wij zien uw beantwoording met belangstelling tegemoet.

Guido van der Wedden
AWP voor water, klimaat en natuur

Riooloverstorten opnieuw onder vuur

Een honderdtal is mogelijke bedreiging voor KRW-opgave

Door **Pieter van den Brand** - 18 juni 2024

Riooloverstort (foto: GAW/Stichting RIONED).

Ons land heeft duizenden riooloverstorten. Een honderdtal geldt als problematisch voor het halen van de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Vooral nog, want het exacte aantal is onduidelijk.

Pieter van den Brand

Vorig jaar legde het Hoogheemraadschap van Delfland de gemeente Westland een dwangsom op vanwege lozingen op het oppervlaktewater. De lozingen vonden plaats vanuit twee overstortlocaties in het kassengebied. Het afvalwater uit de glastuinbouw heeft bij de beide riooloverstorten een negatief effect op de waterkwaliteit, vanwege de hoge concentraties gewasbeschermingsmiddelen en nitraat. Bij een van de overstorten heeft de gemeente tijdelijk mestzakken geplaatst om het water bij regenbuien te bufferen en vertraagd af te voeren, als de riolering dat weer mogelijk maakt. Bij de andere riooloverstort hoopt de gemeente met een tijdelijke inzet van extra pompcapaciteit van rioolgemaal overstorting te voorkomen. Bij beide riooloverstorten zijn nog geen structurele oplossingen in zicht.

Knelpunten in de kwaliteit van het oppervlaktewater komen aan het licht bij de watersysteemanalyses van Delfland, mailt de woordvoerder. 'Onze experts kijken dan waar er precies problemen zijn met de oppervlaktewaterkwaliteit en wat de bron van de vervuiling is. Zo kunnen ook riooloverstorten in beeld komen', licht ze telefonisch toe. Delfland hanteert geen aanpak die specifiek op riooloverstorten gericht is.

Noodventiel

Verspreid over ons land zijn duizenden riooloverstorten te vinden. Een rapport uit 2009 van de Werkgroep Aanpak Riooloverstorten van de Tweede Kamer noemt een getal van dertienduizend. In ons vlakke landje met vlakke rioolstelsels is dit flinke aantal riooloverstorten onmisbaar om overtollig water snel naar het oppervlaktewater af te voeren en te voorkomen dat het water terugstroomt naar woningen en gebouwen. Een riooloverstorting is gemiddeld vijf tot zes keer per jaar nodig, aldus het Tweede-Kamerrapport. Met de klimaatverandering en zijn moessonbuien zal dat vermoedelijk vaker gebeuren. Naast de functie van noodventiel zijn er evidente risico's. Zo kunnen er in het oppervlaktewater bacteriën, chemicaliën – neem de gewasbeschermingsmiddelen in het Westland – en nutriënten (stikstof en fosfor) terechtkomen, wat lokaal de waterkwaliteit en de gezondheid van mens en dier aantast.

Hilde Niezen (Stichting RIONED): "Van de 123 aangewezen riooloverstorten moet nog maar blijken welke een serieus probleem vormen. Bij het merendeel lijkt dat niet zo te zijn." (foto: Pim Mul)

Tussen 1990 en 2010 zijn flinke inspanningen verricht om de frequentie van overstortingen en de vuillast ervan terug te dringen. Voor de aanleg van gemengde rioolstelsels zijn bakken met geld uitgegeven aan opvangcapaciteit. Veel gemeenten hebben bergbezinkbassins van zwembadformaat. In heel Nederland wordt aan de zogeheten Basisinspanning voldaan.

Kaderrichtlijn Water

Desondanks staan de riooloverstorten hernieuwd in de belangstelling. Welgeteld 123 exemplaren staan nu te boek als sta-in-de-weg voor het halen van de waterkwaliteitsdoelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) eind 2027. Dat getal staat in het eind 2023 verschenen landelijk dashboard, dat vinger aan de pols houdt bij het naleven van de KRW-maatregelen. Het dashboard is een product van het KRW-Impulsprogramma van Rijk en medeoverheden, dat alles uit de kast moet halen om eind 2027 in heel ons land aan de KRW-doelen te voldoen. Het gaat om 49 riooloverstorten in het stroomgebied van de Rijn, 23 in dat van de Maas en 51 in het Eems-gebied, aangewezen door de waterschappen.

Navraag bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, dat het landelijke KRW-dashboard coördineert, leert dat het honderdtal geïdentificeerde riooloverstorten niet de grootste bedreiging vormt voor het halen van de Europese waterkwaliteitsdoelen. De grootste beren op de weg voor de KRW blijven gebieden met veel agrarische activiteit, waar veel nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in het water zitten. Ook zijn er in ons land nog enkele hotspots in Zeeland, Rotterdam en bij Amsterdam, met potentiële problemen voor de toekomstige lozing van bepaalde chemische stoffen. De impact van een overstorting op de waterkwaliteit is bovendien incidenteel en plaatselijk. Door de verdunning van het water verderop in de rivieren zijn er geen grootschalige blijvende negatieve effecten. 'Omdat in de KRW het one-out-all-out-principe geldt, moet Nederland echter zijn schadelijke riooloverstorten aanpakken', mailt de woordvoerder van het ministerie.

Analyse

Van de 123 riooloverstorten, vult het ministerie aan, is nog niet honderd procent zeker of ze een significante belasting vormen voor het KRW-oppervlaktewaterlichaam waarop ze lozen. Voor 96 riooloverstorten in de Rijn is bijvoorbeeld een 'afwegingskader' ontwikkeld, om te achterhalen of ze echt relevant zijn voor de KRW-doelen. De uitkomsten van deze analyse verschijnen in de loop van het jaar.

Riooloverstort (foto: GAW/Stichting RIONED).

De betrokken waterschappen verwachten dat een deel van de als KRW-relevant aangegeven riooloverstorten van de maatregelenlijst kan verdwijnen, de rest zal moeten worden gesaneerd. In het gebied van de Maas zien de waterbeheerders om naar natuurvriendelijke oplossingen (groene berging) om lozingen ter plekke in de bodem op te vangen. Als dat niets oplevert, gaan ze alternatieven zoeken, zoals een andere locatie voor de riooloverstort. Deze nieuwe inzichten zullen naar voren komen in de nieuwe versie van het KRW-dashboard, die rond de zomer verschijnt.

Gemeenten

Daarmee zijn de zorgen niet voorbij. Volgens het ministerie is voor 121 van de 123 riooloverstorten de kans 'substantieel' dat ze niet vóór de KRW-deadline van eind 2027

aangepakt zijn. De grootste zorg is daarmee dat de maatregelen die bij de KRW-relevante riooloverstorten nodig zijn, niet op tijd zijn uitgevoerd. Voor het saneren van de riooloverstorten zijn het Rijk en de waterschappen namelijk afhankelijk van de gemeenten en die zijn 'beperkt in hun financiële middelen', verklaart de woordvoerder van IenW het niet tijdig halen van de KRW-deadline.

Riooloverstort (foto: GAW/Stichting RIONED).

Aan het saneren van riooloverstorten hangt inderdaad een hoog prijskaartje, stelt directeur Hilde Niezen van Stichting RIONED, de koepelorganisatie voor stedelijk waterbeheer en riolering. "Financieel gezien is dit een grote opgave. Het vergroten van bergingscapaciteit kost veel geld. De aanleg van gescheiden stelsels, om hemelwater af te koppelen en riooloverstortingen te voorkomen, is helemaal kostbaar en tijdrovend. We hebben al een enorm kapitaal aan leidingen, bezinkbassins en gemalen in de grond zitten, die ook nog eens continu onderhoud nodig hebben. Veel is in de jaren zestig en zeventig aangelegd en aan vervanging toe. Dat is het logische moment om te investeren in het afkoppelen van hemelwater, maar je kunt niet alles tegelijk doen."

Op dit moment loopt een monitoringsonderzoek, geeft Niezen aan, naar hoe de gemeentelijke waterbeheertaken en de kwaliteit van rioolstelsels ervoor staan. Het rapport verschijnt na de zomer en is een vervolg op de monitor uit 2016. "We hebben dan een veel preciezer beeld van wat er nog moet gebeuren."

Riooloverstorten ook in Europese Richtlijn stedelijk afvalwater

Naast de Kaderrichtlijn Water (KRW) is er nog een andere EU-richtlijn die de riooloverstort op de korrel heeft, en wel de vernieuwde regelgeving voor de behandeling van stedelijk afvalwater. In 2019 wees een evaluatie van deze richtlijn uit 1991 uit, dat in verschillende EU-landen bij hevige regenval nog te veel verontreinigd water zonder passende behandeling in het oppervlaktewater of in de natuur terecht komt. Door de verstedelijking en de gevolgen van de klimaatverandering zullen deze emissies verder toenemen. De Europese Commissie wil daar in de vernieuwde richtlijn, waar in februari

een akkoord op is bereikt, paal en perk aan stellen. EU-landen zijn dan verplicht de vervuiling door riooloverstorten zoveel mogelijk tegen te gaan. Niet overigens dat hiermee voor de Nederlandse riooloverstorten een aanvullende opgave nadert. Volgens RIONED-directeur Niezen leiden de nieuwe Europese doelstellingen voor ons land niet tot problemen. Met de huidige praktijk voldoen gemeenten er al aan.

De herziening van de Richtlijn stedelijk afvalwater is op 10 april door het Europees Parlement goedgekeurd. Zodra de Europese Raad van ministers het akkoord formeel goedkeurt, kan deze in werking treden.

Stemming in het Europees Parlement (foto: Pietro Naj-Oleari).

Niezen is nog helemaal niet overtuigd van de noodzaak om riooloverstorten vanwege de KRW-opgave te saneren. "Van de 123 aangewezen riooloverstorten moet nog maar blijken welke een serieus probleem vormen. Bij het merendeel lijkt dat niet het geval te zijn", reageert ze op de informatie van het ministerie. "Laten we eerst maar afwachten wat uit de analyse gaat komen."

Dwangsom

Een dwangsom, zoals Westland is overkomen, is niet de aangewezen weg om gemeenten bij de les te houden, vindt Niezen. "Ik kan me ook niet voorstellen dat zoiets op grote schaal gaat gebeuren. Waterschappen en gemeenten werken over het algemeen heel goed samen. Ze zien het als een gezamenlijke opgave om emissies naar het oppervlaktewater te voorkomen. De belangrijkste gevallen zijn bovendien jaren geleden al aangepakt."

Vanwaar dan ook al deze ophef, vraagt Niezen zich af, als de riooloverstorten toch niet het grootste aandeel in de KRW-opgave van ons land hebben en hun exacte aantal nog niet is gekwantificeerd. "Intussen hebben wij hier na het verschijnen van het dashboard veel vragen over gekregen. Ook zijn er Kamervragen gesteld. Als het dan maar om een pietepouterig deel van het probleem gaat, klopt dat ergens niet helemaal."

Personeelstekorten

Een grotere zorg, aldus Niezen, zijn de personeelstekorten bij gemeenten. Wat overigens ook het ministerie in zijn reactie signaleert. In de Maas stonden vorig jaar alle riooloverstorten 'at risk' vanwege capaciteitsgebrek bij gemeenten, aldus IenW. Daarmee openbaart zich rond de riooloverstorten een mogelijk zorgwekkender vraagstuk, want in dit geval gaat het om veel meer dan het honderdtal mogelijke KRW-relevante riooloverstorten. Niezen: "Dit is zonder meer ernstig, want hierdoor staan de waterbeheertaken van gemeenten onder druk. We horen dit probleem ook nadrukkelijk terug uit onze achterban en zijn er druk mee om te kijken wat we hieraan kunnen doen. Het is prachtig werk, en toch zijn er steeds meer vacatures. Hier maak ik me meer zorgen over dan over de risico's van riooloverstorten voor de KRW."

Op dit moment onderzoekt Stichting RIONED samen met scholingscentrum Wateropleidingen en platform KNW (Koninklijk Nederlands Waternetwerk) hoe de instroom in de sector is te vergroten en ook hoe de inzet van de huidige professionals versterkt kan worden.

Veel gemeenten hebben bergbezinkbassins van zwembadformaat, zoals deze in het Gelderse Waardenburg (foto: Vogel BV).

[Longreads](#) zijn artikelen uit het magazine die wekelijks gedeeld worden.

